

Analize locale de gen privind participarea civică a tinerilor în UE

Sinteză a rapoartelor de țară și a recomandărilor

**Judith Welz
(Südwind Tirol)**

**Veronica Lari, Margherita Romanelli, Neva Cocchi
(WeWorld)**

**ȚĂRI: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, UNGARIA, ITALIA, SLOVACIA,
SPANIA, POLONIA, ROMÂNIA**

Cuprins

Introducere	3
Bariere în calea Participării Civice pentru fete și tinere femei	6
Bune practici	9
Recomandări de politici publice la nivel național și al UE	12

1. Introducere

De Judith Welz, Südwind Tirol

Proiectul Districte Globale

Acest raport de sinteză prezintă concluziile a nouă studii de cercetare locale privind participarea civică a tinerilor, realizate dintr-o perspectivă sensibilă la dimensiunea de gen și la intersecționalitate, desfășurate în cadrul proiectului Districte Globale. Proiectul se adresează tinerilor mai puțin implicați în provocările globale și proveniți din medii marginalizate din punct de vedere social și geografic, având ca scop promovarea incluziunii acestora ca agenți activi ai schimbării în societate.

Tinerele femei și fetele cu identități intersecționale diverse reprezintă un grup-țintă specific în cadrul proiectului Districte Globale, întrucât există dovezi clare că acestea continuă să se confrunte cu excludere structurală și bazată pe gen în domeniul participării civice. Proiectul promovează activarea comunitară prin conectarea perspectivelor locale și globale, prin intermediul educației non-formale și al inițiativelor de implicare civică. De asemenea, acesta evidențiază impactul provocărilor globale — precum sărăcia, schimbările climatice și discriminarea de gen — asupra societății și urmărește implicarea comunităților locale și a tinerilor în contribuirea la schimbări pozitive.

Cu un accent puternic pe intersecționalitate și egalitatea de gen, proiectul își propune totodată să pună bazele unor propuneri de politici inovatoare, elaborate în colaborare cu actori instituționali de la nivel local, național și european.

Analiza de gen a participării civice a tinerilor la nivel local (Activitatea 3.1.1)

În cadrul Activității 3.1.1 a fost realizată o analiză a participării civice a tinerilor, sensibilă la dimensiunea de gen și la intersecționalitate, pentru a înțelege mai bine barierele și oportunitățile cu care se confruntă tinerele și fetele în viața civică. Această analiză a fost motivată de rezultatele sondajului YOULEAD 2023, desfășurat în cinci țări europene (Italia, Austria, Grecia, Ungaria și Slovenia), care a arătat că, deși majoritatea tinerilor și-au exprimat interesul pentru participarea la procesele de luare a deciziilor, tinerele se confruntă cu bariere disproporționate în implicarea civică.

În mod semnificativ, 27% dintre tinerele chestionate au indicat că simt că nu au nicio șansă de a deveni factori de decizie politică, ceea ce reflectă un decalaj important în percepția accesului și a oportunităților. În plus, comparativ cu colegii lor de sex masculin, tinerele au exprimat un nivel mai ridicat de preocupare și implicare față de probleme globale critice, precum schimbările climatice. Aceste constatări evidențiază o discrepanță între motivație și acces, subliniind

necesitatea unor eforturi direcționate pentru a împuternici și a include tinerele în procesele democratice.

Pentru a explora mecanismele care stau la baza acestei excluderi, au fost realizate nouă proiecte de cercetare locale în primul an al proiectului¹. Aceste studii, realizate de nouă dintre cele zece organizații partenere ale proiectului, au avut ca scop identificarea barierelor structurale, documentarea bunelor practici și formularea de recomandări pentru factorii de decizie.

Fiecare raport face parte din Activitatea 3.1.1 și oferă o analiză aprofundată, ancorată la nivel local, a dimensiunilor de gen și intersecționalitate în participarea civică a tinerilor. Bazându-se pe fundamentul stabilit în cadrul Activității 1.3.2 (Cartografierea oportunităților de participare a tinerilor și facilitarea comunitară), studiile analizează experiențele trăite de fetele și tinerele care sunt implicate sau doresc să se implice în viața civică. Utilizând o abordare intersecțională, cercetarea abordează formele suprapuse și interconectate de discriminare legate de gen, vârstă, statut socio-economic, etnie, nivel de educație, localizare geografică (diferența urban-rural) și, într-o măsură mai redusă, orientare sexuală, identitate LGBTIQ+ și dizabilitate².

Concluziile acestor rapoarte vor sta la baza conceperii și implementării activităților proiectului aliniate cu Obiectivele 1 și 3, care vizează promovarea unei participări mai largi și mai echitabile a tinerilor. De asemenea, acestea contribuie la elaborarea recomandărilor de politici publice din cadrul Obiectivului 2, prin identificarea unor măsuri ce pot fi implementate la nivel local, regional și național pentru a crea medii incluzive și favorabile implicării tinerilor.

Prin prezentarea unor date și perspective specifice contextului local, obținute din interviuri, chestionare și cercetare documentară, aceste rapoarte își propun să ofere soluții bazate pe dovezi pentru stimularea participării civice în rândul tinerelor. Prin această activitate, proiectul *Districte Globale* contribuie la construirea unei societăți mai echitabile, mai incluzive și mai participative.

Rezumat comparativ al rapoartelor de cercetare locale

Acest rezumat reunește principalele concluzii din nouă rapoarte de cercetare naționale și locale, dezvoltate în cadrul proiectului Districte Globale. Împreună, aceste rapoarte oferă o înțelegere nuanțată și comparativă a participării civice a tinerilor, dintr-o perspectivă informată de dimensiunea de gen și intersecționalitate. Studiile au fost realizate în contexte politice, culturale și geografice diverse, fiecare oferind perspective asupra experiențelor trăite de fete și tinere în navigarea spațiilor civice din comunitățile lor.

Metodologiile utilizate în rapoarte au variat ușor ca domeniu de aplicare, dar au împărtășit un angajament comun pentru cercetarea incluzivă și participativă. Majoritatea partenerilor au

¹ WeWorld (IT) și-a asumat responsabilitatea de a realiza studiul în zonele în care ACRA (IT) va implementa proiectul.

² Acest lucru poate fi considerat un neajuns neintenționat.

combinat cercetarea documentară, interviurile individuale sau discuțiile în focus grupuri cu practicieni, și sondajele online cu fete și tinere. Sondajele au primit până la 164 de răspunsuri în anumite contexte, în timp ce interviurile implicau, de obicei, între patru și opt experți. Italia a desfășurat o consultare deosebit de amplă, discutând cu 35 de practicieni. În Germania, organizația parteneră a valorificat studiile existente în regiunea Baden-Württemberg, completând această bază cu un interviu aprofundat și cercetare documentară suplimentară.

Deși dimensiunile relativ mici ale eșantioanelor împiedică generalizări ample, rezultatele oferă totuși o profunzime calitativă și o valoare comparativă semnificativă. Abordarea metodologică mixtă, care combină datele cantitative cu narațiuni detaliate ale practicienilor și ale tinerilor participanți, contribuie la o analiză relevantă și credibilă a condițiilor care afectează implicarea civică a fetelor și tinerelor.

Cercetarea a acordat prioritate tinerelor și fetelor cu identități intersecționale diverse, acordând atenție modului în care factori precum genul, clasa socială, etnia, geografia și vârsta influențează oportunitățile și obstacolele în viața civică. În multe rapoarte, au fost luate în considerare și dimensiuni suplimentare, cum ar fi orientarea sexuală, dizabilitatea și identitatea LGBTIQ+, deși în grade diferite, în funcție de contextul național.

Diversitatea contextuală și cadrul politic

Rapoartele reflectă realități locale și naționale extrem de diverse. Trei dintre parteneri — Ungaria, Grecia și Slovacia — au realizat studii la nivel național, în timp ce alții s-au concentrat pe regiuni sau municipalități specifice.

Aceste contexte diferite oferă perspective valoroase asupra modului în care condițiile structurale și modelele de guvernare locală influențează participarea civică. Unele rapoarte au evidențiat specificități contextuale demne de menționat:

- **Ungaria și Grecia:** În ambele țări, ascensiunea guvernelor de orientare dreapta a condus la restricții crescute asupra societății civile, vizând în special organizațiile feministe și LGBTIQ+. Acest lucru a dus la închiderea sau restructurarea mai multor ONG-uri, în condiții tot mai ostile și precare.
- **Germania:** Apariția mișcărilor politice de dreapta a determinat organizațiile să investească în măsuri de securitate și strategii pentru a face față atacurilor verbale.
- **Spania (El Prat de Llobregat) și România (regiunea Tulcea):** Aceste locații se caracterizează prin diversitate etnică. În Spania, tinerele cu origini migrante și persoanele LGBTIQ+ au obținut o vizibilitate notabilă în societatea civilă, sprijinite de guvernarea locală progresistă.

2. Bariere în calea Participării Civice pentru fete și tinere femei

De Judith Welz, Südwind Tirol

Cele mai remarcabile rezultate

- **Politica continuă să fie asociată cu un arhetip restrâns** — bărbați albi, din clasele mijlocii și superioare, fără dizabilități. Cu cât identitatea unui tânăr se îndepărtează mai mult de acest tipar, cu atât formele de excludere pe care le experimentează devin mai complexe și cumulate.
- **Structurile patriarhale persistă** chiar și în spațiile civice în care femeile sunt numeric dominante. Aceste dinamici se reflectă în accesul diferențiat la finanțarea publică, în luarea deciziilor ierarhice în cadrul organizațiilor și în supraîncărcarea femeilor cu responsabilități profesionale și domestice.
- **Fetele și tinerele, indiferent de grupa de vârstă, raportează constant că au mai puțin timp și energie** pentru a se dedica participării civice comparativ cu colegii lor de sex masculin. Această dezechilibrare este legată de responsabilități mai mari în cadrul familiei, de un control social și familial mai puternic și de resurse financiare limitate. Presiunile sunt și mai accentuate pentru cei din medii de clasă muncitoare, rurale sau cu antecedente migrante (toate rapoartele, cu excepția PL).
- **O ierarhie conceptuală între formele de implicare civică conduce adesea la subestimarea inițiativelor comunitare conduse de femei**, în special a celor foarte locale și mai puțin integrate instituțional. Astfel de contribuții, deși cu impact, sunt adesea trecute cu vederea sau nu sunt recunoscute ca „politice” în sens tradițional.
- **Interesul politic al tinerilor este puternic, însă încrederea în instituții este scăzută.** În mai multe contexte (IT, AT, HU, SK, GR, PL), tinerii — în special tinerele — și-au exprimat frustrarea de a nu fi ascultați sau de a fi marginalizați de factorii de decizie. Acest fenomen, denumit „youth washing”, a fost observat, în care tinerii sunt incluși simbolic, dar nu li se oferă roluri sau influență semnificative.

Această secțiune examinează mai îndeaproape obstacolele cu care se confruntă tinerele și fetele atunci când se implică în viața civică. Aceste bariere provin atât din interiorul organizațiilor societății civile, cât și din condițiile generale de trai care le influențează viața de zi cu zi și posibilitățile de implicare.

1) Bariere în cadrul organizațiilor societății civile

O observație recurentă în mai multe rapoarte naționale este că societatea civilă nu este imună la dinamica exclusivă întâlnită în societatea în ansamblu. În multe regiuni — în special rurale —

rolurile tradiționale de gen continuă să modeleze participarea civică, limitând femeile în sfera privată, iar bărbații în cea publică și politică.

- **Diviziunile sectoriale de gen** rămân proeminente. Bărbații domină adesea sectoare cu vizibilitate ridicată, precum serviciile de urgență, sportul și politica, în timp ce femeile sunt mai prezente în domenii sociale, caritabile și culturale (GE).
- În anumite contexte, **diviziunile urban-rural** accentuează inegalitatea. ONG-urile profesionalizate, situate de obicei în centre urbane, sunt adesea conduse de bărbați, în timp ce femeile din mediul rural lucrează mai direct cu comunitățile — pe teme precum agricultura la scară mică sau îngrijirea copiilor — fără recunoaștere sau remunerare (HU). Munca lor rămâne în mare parte invizibilă pentru mișcările ecologiste și feministe.
- **O diviziune a muncii bazată pe gen** este încă prevalentă în cadrul organizațiilor (ES, HU, GR, AT, SK, GE, IT). Bărbații sau tinerii bărbați sunt adesea însărcinați cu conducerea și reprezentarea, în timp ce femeile desfășoară majoritatea activităților „din culise”. Chiar și atunci când tinerele ocupă poziții de conducere, ele sunt uneori trecute cu vederea de factorii externi, care își îndreaptă întrebările și atenția către colegii bărbați, indiferent de poziția acestora în organizație.
- În spațiile predominant feminine, unele femei au raportat un sentiment mai mare de confort și o ierarhie mai orizontală. Totuși, chiar și aici, disparitățile persistă — femeile albe europene rămân suprareprezentate în rolurile de conducere, în timp ce femeile de culoare, femeile cu dizabilități și femeile queer se confruntă cu bariere structurale. O excepție notabilă este Spania, unde femeile din America Latină și Maghreb sunt vizibile în conducere, iar comunitatea LGBTIQ+ și-a câștigat vocea sub un guvern local sprijinitor.
- **Mediul patriarhal** se resimte în organizațiile conduse de femei. Contribuțiile organizațiilor conduse de femei sau axate pe femei sunt adesea subevaluate atât moral, cât și financiar de instituțiile statului, iar accesul la procesul decizional rămâne restricționat (HU, GR, SK). Mai mult, activismul femeilor sau al fetelor nu le scutește de responsabilitățile domestice, de cerințele educaționale sau de munca plătită. Lipsa de timp a fost o problemă majoră în aproape toate rapoartele (toate, cu excepția PL), în special pentru femeile din medii muncitoare, pentru îngrijitoare și pentru cele din zone rurale, conducând uneori la epuizare și autoexploatare.
- **Spațiile civice dominate de grupuri albe sau majoritar masculine** pot părea neprietenoase pentru tinere. Multe au raportat experiențe de a fi subestimate sau tratate fără seriozitate — chiar și atunci când ocupau poziții înalte în organizație. Drept urmare, unele renunță complet la rolurile de conducere (GR, GE, SK). Pentru femeile de culoare, lipsa siguranței și a libertății de hărțuire adaugă un strat suplimentar de excludere (GE, PL, IT), descurajând adesea implicarea activă.

- Când marcatori sociali precum **clasa socială, originea rurală sau nivelul scăzut de educație** se intersectează cu genul, obstacolele pot deveni insurmontabile. Uneori, lipsa dispozitivelor de comunicare, a banilor pentru transport sau pentru bilete la evenimente limitează participarea (HU, GR, GE, AT, PL, IT). Provocările de sănătate mintală legate de dificultățile economice sau discriminare adaugă poveri suplimentare.
- În final, unele programe, în dorința de a atinge **un număr mare de participanți**, exclud (intenționat sau nu) grupurile marginalizate. Femeile cu responsabilități de îngrijire, resurse economice limitate sau care se confruntă cu bariere lingvistice, fizice sau cognitive sunt adesea lăsate pe dinafară, atunci când nu se investește energie în designuri incluzive de la început (toate, cu excepția HU și SK).

2) Bariere structurale legate de condițiile de viață ale tinerelor și fetelor

Dincolo de dinamica organizațională, mulți factori structurali din viața de zi cu zi a tinerelor limitează și mai mult participarea acestora.

- **Lipsa de timp** a fost un subiect central. Tinerele poartă adesea responsabilități de îngrijire încă de la o vârstă fragedă și simt presiunea de a-și finaliza rapid studiile și de a intra în câmpul muncii — uneori determinate de așteptări legate de planificarea familială (ES, HU, GR, GE, AT, SK, IT). Acest stres cumulativ afectează adesea bunăstarea lor mentală și limitează implicarea civică.
- **Diviziunea rural-urban** complică și mai mult accesul. În afara orașelor mari, oportunitățile de participare civică sunt reduse, mobilitatea este limitată și controlul social este mai accentuat. Aceste efecte se amplifică atunci când genul se intersectează cu originea migratoare, dizabilitatea sau problemele de sănătate mintală. În multe zone, nu există programe dedicate acestor grupuri.
- **Sărăcia** reprezintă o barieră semnificativă. Atunci când nevoile de bază pentru supraviețuire sunt presante, participarea civică devine adesea un lux. Incapacitatea de a plăti pentru îngrijirea copiilor, a participa la programe plătite sau a călători pentru evenimente limitează accesul (HU, GR, GE, AT, IT). În unele cazuri, chiar accesul la tehnologia de comunicare rămâne inaccesibil.
- **Lipsa modelelor de urmat** descurajează suplimentar implicarea. Atunci când spațiile societății civile nu au lideri vizibili care împărtășesc experiențele lor, tinerele — în special femeile de culoare, cele cu dizabilități sau cu identitate LGBTIQ+ — simt că nu aparțin.
- În final, mulți tineri se confruntă cu **lacune în educația civică** și nu cunosc drepturile lor sau modul în care funcționează procesele democratice (RO, GE, AT, SK, IT). Lipsa informațiilor în formate accesibile și incluzive agravează excluderea celor care se află deja în dezavantaj educațional.

3. Bune practici

De Judith Welz, Südwind Tirol

Deși barierele au fost semnificative în toate contextele, fiecare cercetare locală a evidențiat și strategii și exemple promițătoare — practici care au funcționat pentru a stimula participarea tinerilor în moduri semnificative, incluzive și durabile. Aceste exemple nu au fost întotdeauna la scară largă sau instituționalizate, dar au demonstrat importanța unui design intenționat, a bucuriei și a unei înțelegeri profunde a realităților intersecționale pentru a face spațiile civice accesibile tinerelor.

Cele mai remarcabile rezultate

- **Incluziunea nu a fost tratată ca un element suplimentar**, ci a fost integrată încă de la începutul proiectării. În organizațiile care au început prin a întreba „cine lipsește și de ce?”, s-au creat medii în care participarea nu necesita ca tineretele să se adapteze, să se asimileze sau să depășească așteptările prin efort excesiv (GE, ES, GR, HU).
- **Siguranța emoțională și bunăstarea au fost prioritizate activ**. Inițiativele care au pus accent pe bucurie, sprijin între egali și grijă colectivă — mai degrabă decât pe competiție sau performanță — au creat spații mai durabile pentru implicare (ES, GR, GE, IT). Exemplele includ activități creative/artă, teatru, coacere/gătire (având grijă să nu reproducă stereotipuri de gen), precum și cursuri de competențe media legate de filmare sau crearea de conținut pe YouTube.
- **Distracția a fost recunoscută ca o componentă legitimă și importantă a participării civice**, în special pentru tinerii care sunt adesea supraîncărcați și cu resurse limitate. Programele care au integrat celebrarea, creativitatea și umorul au permis un angajament mai profund și mai susținut, iar participarea civică a fost percepută mai puțin ca o povară suplimentară și mai mult ca un spațiu de apartenență (AT, GR, ES, IT).
- **Tinerii sunt motivați prin modele de urmat și prin mediul lor social apropiat**, mai degrabă decât prin ONG-uri sau politicieni și comunicarea acestora. Acțiunile civice care vizează recrutarea tinerilor trebuie să țină cont de acest aspect.

Alte bune practici:

- **Comunicarea incluzivă** a fost recunoscută pe scară largă ca fiind fundamentală. Aceasta include:
 - utilizarea unui limbaj sensibil la dimensiunea de gen și incluziv în toate materialele;

- reprezentarea vizuală și simbolică (de exemplu, logo-uri, opțiuni de design) care reflectă diversitatea;
- strategii de informare directă care se adresează în mod activ unor grupuri specifice, în locul presupunerii unui public „unic pentru toți”.
- **Spațiile sigure intersecționale** au fost menționate ca esențiale pentru facilitarea unei participări autentice. Acestea au inclus:
 - spații dedicate exclusiv fetelor, de preferat coordonate de femei;
 - spații sigure pentru tineri BIPOC (tineri din minorități etnice și rasiale) și tineri LGBTIQ+;
 - formate intersecționale mai largi, care permit împărtășirea experiențelor fără teama de judecată, stereotipizare sau hărțuire.
- **Spațiile instituționalizate de participare politică a tinerilor** au fost evaluate pozitiv atunci când:
 - tinerele și tinerii din grupuri marginalizate au fost invitați explicit să participe;
 - contribuțiile lor nu au fost doar colectate, ci au fost urmate de rezultate vizibile și concrete;
 - au fost integrate mecanisme de feedback pentru a asigura responsabilitatea și continuitatea procesului.
- Mai mulți intervievați au subliniat necesitatea **programelor și cadrelor susținute de stat pentru combaterea discriminării**. Acestea nu doar că oferă sprijin și protecție concretă, dar conferă și legitimitate inițiativelor și demersurilor de advocacy conduse de tineri.
- **Reprezentarea** rămâne o preocupare centrală: creșterea prezenței tinerilor diverși — în special a tinerelor cu identități intersecționale — la nivel decizional și în discursurile media este esențială pentru schimbări sistemice.
- **Inițiativele de mentorat între egali și de promovare a modelelor de urmat** au fost descrise ca fiind deosebit de puternice, oferind atât ghidare, cât și vizibilitate grupurilor subreprezentate. Aceste programe ar trebui să fie pe termen lung și să reflecte diversitatea comunităților pe care își propun să le deservească.
- **Valoarea programelor adaptate și specifice fiecărui grup** a fost subliniată în mod clar. Formatele dedicate:
 - fetelor și tinerelor;
 - tinerelor mame;

- fetelor cu dizabilități și tinerilor cu bariere cognitive sau fizice s-au dovedit deosebit de eficiente atunci când au fost dezvoltate cu implicarea directă a comunităților vizate.
- **Instrumentele digitale** au fost evidențiate ca un mijloc important de extindere a participării. Grupurile de WhatsApp, platformele online accesibile și instrumentele de luare a deciziilor participative au contribuit la depășirea barierelor legate de distanță, timp și accesul la infrastructura fizică.
- **Formele creative și non-tradiționale de implicare** au jucat, de asemenea, un rol semnificativ în activarea civică. Acestea au inclus:
 - formate artistice (de exemplu, teatru, muzică, storytelling vizual);
 - activități practice sau cotidiene (de exemplu, ateliere de gătit sau coacere — cu atenție la normele de gen);
 - dezvoltarea competențelor de alfabetizare digitală și media (de exemplu, producție video, activism online, podcasting).
- **Dezvoltarea leadershipului** a apărut ca un element-cheie pentru o participare durabilă. Formările care au plasat fetele în centrul procesului — ca vorbitoare, facilitatoare de ateliere și co-creatoare — și care au permis schimburi directe cu factorii de decizie au contribuit la creșterea încrederii și a vizibilității acestora.

În final, a fost formulată o solicitare fermă pentru **informații accesibile**. Eforturile de comunicare și informare ar trebui să utilizeze un limbaj simplu și clar, să fie multilingve acolo unde este necesar și să fie concepute având incluziunea ca principiu de bază. Acest aspect este deosebit de important pentru tinerii cu acces limitat la educația formală sau care se confruntă cu bariere lingvistice ori de alfabetizare.

4. Recomandări de politici publice la nivel național și al UE

De Veronica Lari, Margherita Romanelli, Neva Cocchi, WeWorld

Pe baza analizei de gen a obstacolelor întâmpinate în cadrul proiectului de cercetare, această secțiune **își propune să aducă în atenție recomandări cheie pentru adoptarea de măsuri, strategii și politici** care pot spori participarea civică a fetelor și tinerelor din diverse medii, atât la nivel național, cât și european.

RECOMANDĂRI DE POLITICI PUBLICE LA NIVEL NAȚIONAL

Analiza de gen realizată în fiecare locație a proiectului a oferit o înțelegere cuprinzătoare a schimbărilor de politici și a reformelor structurale necesare la nivel național și local pentru a crea un mediu favorabil care să elimine barierele din calea participării fetelor și tinerelor la viața civică. Printre acțiunile-cheie se numără crearea de spații conduse de comunitate, co-proiectarea unor orașe incluzive, conectarea zonelor rurale și promovarea politicilor care susțin Educația pentru Cetățenie Globală în contexte formale și non-formale.

Pentru a încuraja împuternicirea și participarea semnificativă a fetelor și tinerelor din medii diverse, investițiile și politicile direcționate trebuie să abordeze discriminarea de gen și să promoveze intersecționalitatea. Aceste eforturi ar trebui nu doar să consolideze autonomia și leadershipul acestora, ci și să stimuleze o schimbare culturală capabilă să dezmembreze atât structurile patriarhale externalizate, cât și pe cele internalizate.

1. Abordarea discriminării de gen și a prejudecăților de gen

Având în vedere spectrul larg al diferitelor forme de discriminare de gen, care afectează fetele și, mai larg, grupurile LGBTQ+, pentru a combate stereotipurile de gen este important să se creeze medii echitabile în care să fie posibil **schimbul de experiențe personale și conștientizarea inegalităților de gen**. În acest sens, spațiile dedicate (inclusiv spațiile exclusiv pentru femei) pot reprezenta medii adecvate în care experiențele de discriminare de gen pot fi reflectate și procesate în condiții de siguranță. În plus, **programele educaționale cuprinzătoare axate pe egalitate**, atât în contexte de educație formală, cât și non-formală, precum și **programele de formare pentru liderii de tineret** care promovează diversitatea și egalitatea, pot fi eficiente în abordarea stereotipurilor și a discriminării de gen. Aceste activități educaționale sunt esențiale pentru deconstruirea dinamicilor patriarhale internalizate, care riscă să se reafirme ulterior în viața adultă și în rolurile de cetățeni activi în societate. În aceeași direcție, se recomandă **integrarea abordărilor feministe** în cadrul asociațiilor și structurilor comunitare, precum și

utilizarea unui **limbaj sensibil la dimensiunea de gen și nediscriminatoriu**, inclusiv în politici, programe, comunicare publică și publicitate privată — de exemplu, prin coduri etice sau utilizarea unor glosare specifice. Guvernele trebuie să investească în **campanii de informare și conștientizare la nivel național și local**, co-proiectate împreună cu fete, femei și reprezentanții acestora, pentru combaterea stereotipurilor de gen. De asemenea, ar trebui implementate politici sensibile la dimensiunea de gen pentru promovarea egalității în rolurile de conducere din mediile educaționale și comunitare. Pentru consolidarea leadershipului feminin, este esențială instituirea unor **proces de selecție transparente pentru liderii de tineret**, care să asigure șanse egale pentru tinere. Totodată, implementarea unei rotații periodice a rolurilor poate contribui la introducerea unor perspective noi, la promovarea incluziunii și la menținerea unui proces de luare a deciziilor dinamic. Având în vedere importanța spațiilor digitale pentru participarea civică, este esențial ca autoritățile naționale să implementeze **programe specifice pentru combaterea hărțurii online și a discursului instigator la ură îndreptat împotriva femeilor**.

2. Promovarea participării incluzive și intersecționale

Pentru a evita reproducerea metodelor tradiționale, etnocentrice de participare și, dimpotrivă, pentru a asigura instrumente participative incluzive, se recomandă **implicarea activă a tinerilor și a fetelor din medii diverse în co-proiectarea programelor, inițiativelor și metodelor participative**. În acest scop, este necesar să se adreseze constant întrebarea „cine lipsește din conversație?” și să se investească timp și resurse pentru a implica aceste voci. Doar inițiativele participative co-proiectate pot lua în considerare nevoile, interesele și experiențele grupurilor cu identități intersecționale și pot fi adaptate realității lor socio-culturale; un design flexibil poate face diversitatea vizibilă în societate și în politică. Adoptarea unei abordări intersecționale presupune recunoașterea și abordarea identităților diverse și a realităților trăite în cadrul grupurilor de gen, ale persoanelor din medii culturale diverse, ale indivizilor din contexte mai marginalizate, ale persoanelor cu dizabilități etc. În special, pentru a asigura o participare incluzivă și intersecțională, autoritățile publice ar trebui să:

- **creeze fonduri dedicate** pentru sprijinirea persoanelor aflate în precaritate economică sau cu responsabilități familiale. Acestea ar trebui să includă consolidarea serviciilor de îngrijire a copiilor și de sprijin pentru familii, precum și asigurarea decontării costurilor de transport pentru femeile implicate în viața civică;
- **faciliteze participarea femeilor din medii culturale diverse** prin investiții în aspecte practice și logistice, cum ar fi dezvoltarea unei comunicări mai incluzive, asigurarea traducerilor lingvistice, adaptarea programului activităților și a formatelor de participare cu prag redus pentru a răspunde constrângerilor familiale, profesionale sau de altă

natură, asigurarea unor spații accesibile, precum și oferirea de sprijin pentru accesarea serviciilor. Investițiile în alfabetizarea digitală și în accesul la platforme digitale, în special pentru grupuri marginalizate precum femeile rome, pot reprezenta puncte de intrare esențiale pentru participare, mai ales atunci când accesul fizic este dificil;

- **formeze profesioniștii locali** — din serviciile publice, instituțiile educaționale și organizațiile comunitare — pentru a recunoaște și aborda barierele intersecționale în calea participării cu care se confruntă grupurile marginalizate. Aceasta include formări privind sensibilitatea culturală, lingvistică și socială, menite să aplice în practică principiile egalității de gen, alături de strategii concrete pentru consolidarea dimensiunilor relaționale și informale, necesare unei participări incluzive. Aceste formări ar trebui realizate și cu implicarea organizațiilor locale și a tinerilor, pentru a asigura că nevoile, dorințele și solicitările acestora sunt pe deplin abordate;
- **adopte o abordare sistemică pentru integrarea intersecționalității în politicile publice** la nivel național. Acest lucru poate fi realizat, de exemplu, prin programe de formare pentru angajații publici în practici incluzive; instrumente de monitorizare care să asigure că proiectele finanțate de guvern sunt accesibile și incluzive pentru toate tinerile; reglementări și măsuri care să integreze nevoile și realitățile specifice ale copiilor și tinerilor LGBTIQ+ în practicile de protecție a copilului și a tinerilor; elaborarea de ghiduri pentru adoptarea practicilor intersecționale; precum și implicarea reprezentanților din medii socio-culturale și economice diverse în structurile de luare a deciziilor.

Citat:

„Tinerile cu experiență de migrație au nevoie de mai multe oportunități de muncă și de acceptare socială. Există multe obstacole în calea acestor tinere, de exemplu limba, școala și sistemul educațional sau lipsa contactului cu nemții. Cred că există o soluție pentru fiecare obstacol. Tinerile ar trebui să facă mai mult, să fie pozitive și pline de speranță. Au nevoie de curaj și motivație.” *Rama, Germania, 18 ani*

3. Investiția în spații sigure, publice, incluzive, accesibile și primitoare

Spațiile fizice, atât în mediul urban, cât și în cel rural, în care tinerile se pot întâlni, pot face schimb de idei și se pot implica activ **ar trebui promovate și sprijinite financiar de autoritățile naționale, regionale și locale**. Este necesară simplificarea proceselor birocratice pentru alocarea acestora, astfel încât să fie **conduse de comunitate** și gestionate ca **bunuri comune**, împreună cu entitățile locale și organizațiile societății civile, formale și informale. Acest lucru

contribuie la consolidarea sentimentului de apartenență și asigură acces gratuit pentru organizarea de activități bazate pe interesele locale.

Spațiile de participare ar trebui să fie **deschise, sigure și accesibile**, fără bariere economice, culturale sau arhitecturale, ușor de accesat prin transport public, garantând accesibilitate fizică și logistică și fiind dotate pentru a susține atât activități față în față, cât și activități digitale. Spațiile publice trebuie, de asemenea, să fie **spații în care nimeni nu este judecat și primitoare**; mediile de întâlnire ar trebui să creeze o atmosferă informală, convivială și flexibilă, care să reducă sentimentul de intimidare, să încurajeze construirea de relații și să îi facă pe participanți să se simtă sprijiniți pe parcursul procesului de accesare și implicare într-un spațiu participativ. Inițiativele ar trebui să țină cont de importanța **promovării interacțiunilor sociale**: oferirea unor spații în care femeile să se poată conecta, să își împărtășească experiențele și chiar să se bucure de momente de destindere este esențială pentru o participare susținută. În plus, aceste inițiative ar trebui promovate printr-un limbaj non-agresiv, bazat pe solidaritate, care să pună accent pe sororitate și sprijin reciproc, stimulând implicarea în problematici sociale.

Participarea în spațiile publice ar trebui completată de instrumente online, în special pentru acele grupuri marginalizate pentru care participarea în spații publice este prea periculoasă sau prea dificilă.

Citat:

„Este suficientă o sală simplă; nu este nevoie să scrii un manifest. Oferi un spațiu gratuit, iar oamenii îl vor folosi și vor face lucrurile să se întâmple.” *Fatā, Italia*

4. Consolidarea rolului educației și programelor de mentorat pentru stimularea participării și a leadershipului în contexte formale, informale și non-formale de educație

Educația este esențială pentru dezvoltarea încrederii și a competențelor tinerelor. **Educația formală, informală și non-formală ar trebui să integreze instrumentele și metodologiile Educației pentru Cetățenie Globală în curricula școlară și în practicile educaționale.** Aceasta poate include lecții despre participarea politică, drepturile civice și povești de activism feminin, precum și componente practice și interactive, cum ar fi formări în leadership, gândire critică, vorbire în public și oportunități de implicare civică practică, care să permită dezvoltarea înțelegerii provocărilor globale. Incorporarea proiectelor reale și a colaborărilor cu comunitățile locale va oferi tinerelor atât competențele, cât și încrederea necesare pentru a se implica activ în viața publică. Școlile ar trebui să promoveze participarea tinerelor la activități sociale, începând cu planificarea structurală a **proceselor de participare în cadrul instituțiilor de învățământ**, unde tinerii sunt încurajați să își exprime opiniile și să implementeze inițiative și

programe co-proiectate. Astfel de practici ar trebui să aibă un impact pozitiv și semnificativ asupra parcursului educațional al băieților și fetelor. Un accent special ar trebui pus pe metodologii intersecționale și pe abordarea provocărilor specifice de gen în materialele educaționale, pentru a se asigura că tinerele se pot regăsi în roluri de conducere. **Educația formală ar trebui completată de experiențe de învățare informale și non-formale**, de exemplu prin formări și proiecte de conștientizare axate pe gen și leadership, sau prin dezvoltarea de **programe de mentorat intergenerațional**. Aceste mentorate ar trebui să conecteze tinerele cu lideri femeii experimentați din diverse domenii, pentru a reduce decalajul generațional și a promova rolul activ al femeilor în societate și în luarea deciziilor, fără a recurge la abordări paternaliste sau „maternaliste”. Programele trebuie să prioritizeze incluziunea și să implice femei locale în calitate de mentori, pentru a contribui la descompunerea rolurilor tradiționale de gen și a așteptărilor sociale, asigurând accesul tinerelor din zone rurale, fetelor din medii marginalizate și familii cu venituri reduse.

CITAT: „Lipsa de utilitate a cunoștințelor dobândite la școală. Lipsa învățării modului de a folosi aceste cunoștințe. Aceasta este o problemă care, din păcate, mă afectează foarte mult, pentru că întâlnesc des efectele ei. Personal și cei din jurul meu teoretic știu ce trebuie făcut, dar practic nimeni nu are idee unde să ajungem și pentru ce.” *Julia, Polonia, 18 ani*

5. Mediile urbane sensibile la dimensiunea de gen și zone rurale mai conectate

Zonele urbane ar trebui structurate astfel încât să creeze un mediu incluziv și favorabil participării, și nu unul care să întărească inegalitățile. Reconfigurarea spațiilor publice implică eliminarea barierelor fizice, dar și a factorilor culturali și sociali care împiedică participarea femeilor. Orașele ar trebui co-proiectate de instituții și părți interesate locale, inclusiv reprezentante feminine, pentru a se asigura că serviciile de bază — cum ar fi toaletele publice și facilitățile sportive — sunt concepute dintr-o perspectivă de gen. Siguranța urbană trebuie consolidată (iluminat public adecvat, evitarea străzilor pustii, activitate socială vizibilă prin deschiderea afacerilor și serviciilor pe timp de noapte, transport public frecvent pe timpul nopții), transportul public trebuie să fie fiabil, iar barierele fizice eliminate.

Pentru a reduce **decalajul dintre zonele urbane și rurale**, autoritățile naționale și locale ar trebui să investească în **îmbunătățirea infrastructurilor, a facilităților de îngrijire a copiilor și a conectivității digitale în zonele rurale**, precum și să promoveze finanțarea proiectelor comunitare. Promovarea mecanismelor formale și informale de referire poate contribui la implicarea tinerelor care nu sunt conștiente de oportunitățile de participare și, în același timp, sprijină inițiativele organizațiilor societății civile la nivel local.

6. Informații accesibile și comunicare incluzivă

Unul dintre obstacolele identificate în cadrul proiectului de cercetare pentru participarea fetelor a fost lipsa cunoștințelor privind provocările globale și a informațiilor despre oportunitățile participative și procesele politice. Pentru a aborda această situație, se recomandă **furnizarea de materiale ușor de înțeles**, care să faciliteze accesul la probleme complexe globale, politice și civice, precum și **inițiative de conștientizare și întâlniri de schimb pentru discutarea acestor subiecte**. Se recomandă, de asemenea, **creșterea vizibilității publice** — inclusiv prin intermediul platformelor digitale și al rețelelor sociale — și promovarea informațiilor printr-un limbaj clar, transparent, incluziv și accesibil pentru comunități diverse.

7. Promovarea participării tinerilor și fetelor în procesul de luare a deciziilor politice

Autoritățile locale și guvernele naționale ar trebui să asigure un **dialog instituțional structurat, semnificativ, continuu și eficient cu tinerii, în special cu tinerele**. Pot fi instituite procese de consultare publică, inclusiv prin intermediul platformelor digitale, precum și consilii sau consilii consultative ale tinerilor, pentru a permite fetelor să se implice în luarea deciziilor publice. Aceste **proces** trebuie să fie **deschise** pentru voci divergente și nediscriminatorii; **transparente** în ceea ce privește partajarea informațiilor și **relevante** pentru teritorii și pentru nevoile și interesele tinerelor; **responsabile**, prin monitorizarea impactului concret al participării asupra deciziilor; **continue și structurate**, susținute prin finanțare adecvată; **accesibile** în privința locațiilor, programelor și metodelor de comunicare. Pentru a sprijini reprezentarea tinerelor în procesele decizionale, guvernele naționale ar trebui să ia în considerare **măsuri țintite, precum includerea de cote de gen și tineret în organismele decizionale** sau scăderea vârstei de vot. De asemenea, guvernele ar trebui să finanțeze programe de formare pentru susținerea tinerelor în roluri de leadership și să încurajeze participarea lor activă în viața politică și socială a țării. Guvernele trebuie să protejeze **libertatea de exprimare și dreptul la protest pașnic**, asigurându-se că tinerii nu sunt reprimăți sau sancționați pentru implicarea civică și că participarea lor nu este instrumentalizată pentru beneficii electorale sau „youth washing”.

Citat: „Mă motivează să văd că eforturile mele au un impact real și că fac parte din ceva care îmbunătățește orașul nostru.” *Fată, Slovacia*

8. Investiții structurale și reforme pentru promovarea participării și a drepturilor femeilor

Finanțarea publică pe termen lung trebuie să fie prioritizată pentru a permite participarea și împuternicirea sustenabilă a fetelor și femeilor, precum și pentru a depăși provocările socio-economice care pot reprezenta o barieră în calea participării. Pe de o parte, **finanțarea structurală** ar trebui direcționată către **proces** de participare pe termen lung, **activități de**

asistență socială, educație, în special programe de Educație pentru Cetățenie Globală. Aceasta ar trebui să sprijine **organizațiile societății civile, în special organizațiile de femei și inițiativele de la bază (grassroots)**, inclusiv în zonele rurale, pentru a depăși limitările proiectelor pe termen scurt și a asigura un impact durabil. Prioritate ar trebui să aibă finanțarea programelor și proiectelor naționale care adoptă abordări intersecționale. Pe de altă parte, **asistența financiară și sprijinul logistic**, de exemplu prin burse, decontarea cheltuielilor de transport, stipende sau sprijin parental, pot asigura că statutul socio-economic nu împiedică participarea. Resurse trebuie alocate și pentru sprijinirea **inițiativelor comunitare locale** și pentru renovarea spațiilor existente, astfel încât acestea să devină mai sigure și mai primitoare. În cele din urmă, investițiile structurale ar trebui mobilizate pentru a susține **egalitatea în domeniul muncii și al oportunităților economice** (salarii echitabile, avansare în carieră etc.), precum și pentru **combaterea sărăciei**, asigurând astfel acoperirea nevoilor de bază (locuință, servicii esențiale) și posibilitatea ca persoanele să se implice civic. De asemenea, este necesară intervenția eficientă în **cazurile de violență împotriva femeilor**, inclusiv prin măsuri de prevenție, protecție legală și sprijin pentru victime (consiliere psihologică, asistență juridică, locuințe sigure), precum și prin asigurarea unui sprijin pe termen lung și a incluziunii femeilor victime ale violențelor. Resurse ar trebui alocate și pentru furnizarea de **servicii de sănătate mintală** pentru femeile care se confruntă cu presiuni semnificative în gestionarea responsabilităților academice, familiale și a implicării civice. În final, promovarea educației politice, a democrației și a egalității poate contribui la combaterea extremismului și a mișcărilor antifeministe.

CITAT: „Avem timp să facem această muncă? [Referindu-se la extinderea domeniului în procesele și activitățile participative civice] Nu. Alocăm resurse financiare și umane pentru a face ca această participare să fie reală, diversă, implicantă și îmbogățitoare? Nu. Atunci ne lovim din nou de un zid.” *Fată, Spania*

9. Promovarea colaborării între instituții și societate

Promovarea colaborării între instituții, școli, comunități locale, organizații ale societății civile, grupuri de tineret și mișcări grassroots este esențială pentru crearea unui mediu incluziv în care tineretele să se simtă împuternicite să contribuie. Instituțiile locale, ONG-urile/OSC-urile și organizațiile de tineret ar trebui să colaboreze pentru a oferi programe de educație civică, inițiative de construire a comunității și activități extracurriculare care să încurajeze participarea activă a tineretelor. De exemplu, servicii precum educația stradală permit atingerea tinerilor din zonele periferice, care se confruntă cu obstacole practice în participare. Universitățile și organizațiile conduse de studenți ar putea, de asemenea, să colaboreze cu OSC-urile pentru a promova activismul și implicarea civică, facilitând transferul de cunoștințe și experiență din mediul academic către acțiunea societală mai largă. Aceste colaborări ar trebui

să sprijine proiectele de participare civică **axate pe probleme locale** și să adopte o abordare pe termen lung, pentru a aduce problemele globale mai aproape de provocările cotidiene. În plus, consolidarea formelor de participare în mediul profesional, cu sprijinul sindicatelor și asociațiilor profesionale, ar putea fi relevantă pentru tinerii deja angajați. **Un sprijin mai mare din partea autorităților municipale și a mass-media locale** pentru inițiativele conduse de tineret este, de asemenea, esențial pentru a amplifica implicarea acestora. Prezența tinerilor în mass-media regională și națională ar trebui valorificată pentru a aduce în atenție interesele, nevoile și preocupările lor.

10. Promovarea unei schimbări culturale care să conteste structurile patriarhale ale societății

Recomandările de mai sus ar trebui să fie însoțite de **o schimbare culturală amplă, care să conteste normele tradiționale de gen** și să recunoască valoarea contribuțiilor tinerilor la viața publică. În acest scop, ar trebui încurajate **instrumente, inițiative și narațiuni** care să **extindă imaginarii individual și colectiv**, promovând împuternicirea și leadershipul atât în viața privată, cât și în cea socială. Aceasta ar permite indivizilor să se afirme pe deplin, dincolo de așteptările bazate pe performanță sau de interiorizarea rolurilor de gen și a dinamicilor patriarhale. **Fonduri publice** structurate ar trebui mobilizate pentru finanțarea **campaniilor** de conștientizare și schimbare comportamentală.

RECOMANDĂRI DE POLITICI PUBLICE LA NIVELUL UE

Asigurarea participării depline a fetelor și tinerilor în societatea civilă necesită investiții țintite și sprijin structural, precum finanțare sustenabilă, procese de elaborare a politicilor incluzive, colaborare între fete și acțiuni comune pentru abordarea provocărilor globale. Următoarele recomandări conturează pași concreți pe care Uniunea Europeană îi poate întreprinde pentru a promova egalitatea de gen, a amplifica vocile tinerilor și a consolida participarea democratică în întreaga Europă.

1. Finanțare sustenabilă pentru programe și cercetări care să sporească participarea fetelor

Uniunea Europeană ar trebui să **prioritizeze mecanisme de finanțare pe termen lung pentru a asigura continuitatea inițiativelor destinate împuternicirii tinerilor** — axate pe intersecționalitate, Educație pentru Cetățenie Globală și implicare comunitară — și pentru a **stimula participarea acestora în societatea civilă**. Finanțarea ar trebui alocată în mod specific proiectelor grassroots, inclusiv în zonele rurale. Alocarea de **fonduri UE pentru cercetări** care utilizează metode participative, modele de cercetare între egali și care abordează provocările

intersecționale cu care se confruntă tinerele în societatea civilă este esențială pentru dezvoltarea și implementarea unor politici adaptate nevoilor lor.

2. Integrarea vocilor femeilor în elaborarea politicilor UE

Vocile, opiniile și experiențele trăite ale femeilor ar trebui să fie părți integrale în procesul de concepere și implementare a politicilor. Prin urmare, se recomandă introducerea unui **cadru la nivelul UE pentru elaborarea politicilor sensibile la gen**, pentru a asigura implicarea femeilor, fetelor și a organizațiilor conduse de tinere în procesul de consultare și participare, și pentru ca perspectivele și experiențele reale ale femeilor să fie luate în considerare.

3. Promovarea colaborării între fete și tinere femei la nivel european

Uniunea Europeană ar trebui să **promoveze schimbul intercultural, cooperarea și crearea de rețele între fete, tinere femei și organizații conduse de femei din întreaga Europă**, oferind platforme pentru schimb de cunoștințe, advocacy comun sau prin înființarea unei rețele la nivelul UE pentru fete și tinere femei. Colaborarea la nivel european poate amplifica vocile femeilor din comunități marginalizate și poate aborda provocările comune. Programe precum Erasmus+, Horizon Europe sau DEAR pot fi valorificate pentru a sprijini astfel de inițiative.

4. Parteneriat cu tinerii și fetele pentru promovarea democrației și combaterea dezinformării

Instituțiile europene ar trebui să **promoveze democrația și să contracareze dezinformarea, în special în ceea ce privește provocările globale**, pentru care acțiunea comună este esențială. Aceasta include promovarea educației politice, extinderea programelor care susțin democrația, sprijinirea inițiativelor cu **resurse financiare adecvate, parteneriate și oportunități** pentru societatea civilă formală și informală care desfășoară campanii împotriva extremismului, rasismului, sexismului și antifeminismului, precum și **implicarea tinerilor lideri, în special a fetelor și tinerelor femei, în susținerea cererilor și viziunii lor pentru schimbare și pentru viitor**.

Acest document a fost co-finanțat de Uniunea Europeană. Conținutul său reprezintă responsabilitatea exclusivă a Consorțiului proiectului, condus de Acra, și nu reflectă neapărat opiniile Uniunii Europene.

Proiectul **Districte Globale** se adresează **tinerilor mai puțin implicați în provocările globale**, provenind din contexte de marginalizare socială și geografică, cu scopul de a le asigura o incluziune mai mare ca actori ai schimbării în cadrul societății. O atenție specială este acordată includerii fetelor și tinerelor femei. De la activități de educație informală până la școli de participare civică, proiectul urmărește construirea unui proces de **activare comunitară** care să creeze o legătură între nivelul local și cel global, evidențiind modul în care provocările internaționale (sărăcia, schimbările climatice, discriminarea de gen etc.) acționează asupra societății noastre și cum comunitățile locale pot juca mai bine rolul lor pentru a genera un impact pozitiv. Proiectul este implementat de 10 parteneri din 9 țări europene: ACRA, ABD, ActionAid Hellas, APDD - Agenda21, Anthropolis, Center for Citizenship Education, Finep Academy, People in Peril, Suedwind și WeWorld. Este co-finanțat de Comisia Europeană (Programul DEAR).

GROUP **ABD**

act:onaid

fine+p
akademie
forum for international
development + planning

agenda 21
Asociația de Asistență
și Programare pentru
Dezvoltare Durabilă

anthro p o l i s

**People
in Peril**

CEO
CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

SÜDWIND
Tirol

**we
world**
Member of ChildFund Alliance